

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 4.

V Ljubljani, 15. februarija 1878.

Tečaj XVIII.

M l a d í n i.

1.

Srečna srečna si mladina,
Srečna doba ti zori;
Skerb naj bode ti edina,
V dobro serce da gorí!

2.

Tvoji dnevi brez oblaka
Zgolj donašajo radósti;
Kaj veselja te še čaka,
Modro rabiš če mladósti!

3.

Bodi pridna kot čebela,
Ki se trudi noč in dan,
Célo leto pridno dela,
Si pripravlja blagi stan.

4.

Neprestano kakor mravlja
Delaj pridno tudi tí,
Ona se ne obotavlja,
Da sladčico pridobí.

5.

Tako tudi ti mladina
Se spominjaj poznih let,
Dokler klije ti milina
Srečne dobe, mladi cvet!

6.

Kar zdaj seješ, to boš želá,
Ko ti leta dozore;
Ljuba mladež, le veséla,
Hráni čisto si sercé.

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

(2. del.)

4.

Ženska je prav čudna stvar. Tako rada se vsega navzame, najraje pa kaj nepotrebne. Ona se je v stani smejeti še tako resnemu opravilu svojega moža, med tem ko se peča ter razpravlja z največo natančnostjo najmanjšo malenkost. Take so ženske! se reče potem; ali recimo raje: tako smo jih naredili. — Ženska odgoja je mnogo težavniša, pa tudi imenitniša, kakor moška. Koliko truda prizadene to, da se odvrča od njih vsaka napačnost. — Kdo pa odgojuje ženske? — Zopet ženske, obdarovane z vsemi napakami in slabostimi, katerih ima obilo ženski spol. Ali je po tem potu pričakovati izboljšanja? — Nikakor ne. Prav ima pregovor: Jabelko ne pade daleč od debla. Ženska od ženske odgojena je zopet le ženska, to je slabotna in z vsemi napakami obdarovana stvar.

Največ napak se vcepi ženskam z lepotičenjem. Iz tega izhaja prevzetnost, ponos, slavohlepnost in mnogo drugih nečednosti. Že v prvi mladosti jih skušajo kolikor mogoče nalepotičiti, da se bolj prikupijo ljudem. In ko odrastejo, koliko denarja se zopet potrosi za plese, za sijajno obleko in drugo lepotičenje. Koliko noči morajo prečuti matere, ki spremljajo svoje hčere na javne plese, ter jih tam izpostavljajo kot limanice, da bi vjele ali vsaj osmolile kacega moškega. Naposled pa še ne dobe ženina za svojo hčer. Potem pa pravijo: oj, ti moški niso več tako vljudni! — Glejte, ljube matere! Sedanji čas je že tako prozajičen. Vsakdo gleda le na ženke in cvenk. In zakaj bi tudi moški, ki se ženijo, ne gledali na to? Lepa obleka še vsega ne stori, — če v žepu nič ni. — Tudi lepota mine; če denar ne ostane, potem je z zakonsko srečo proč. Vse to mora premisliti človek, preden se zaveže za vse življenje. In vsaka bi imela tudi rada premožnega, čverstega, ali z eno besedo dostojnega moža. — Ali taki se ne dadó tako lahko vjeti.

Ako ne more zanimati ženska moža z razumom, pridnostjo in z izobraženostjo, potem seveda ni čudno, če obsedi marsikatera. Za žensko učenost se že tako ne sme dati nič. — Učenost je vedno le v glavi, t. j. v možganih. Vsak izobražen človek pa ve, da ima ženska manj možganov, kakor moški; pri nas Evropejcih je navadno tako, da jih ima moški dva funta, ženska pa le 900 gramov. Tedaj nekaj precej manj. — Seveda to ni prav marsikteri ženski; ali je že tako, mi se moramo tega držati, kar je. Ne verjamem, da bi bili vedeli to že stareji narodi; ali vendar so znali to ceniti. Zdaj pa ko napredujemo v nekterih stvareh, pa v drugih nazaj gremo. Zakaj neki bi ne napredovali v vsem, potem bi imelo to vsaj nekaj pomena! ali če podremo čez noč, kar smo po dnevi sezidali, potem pač ni tako, kakor bi moralo biti.

Ženske pokvari pred vsem nagnjenje do lepotičenja. Če ima ena lepšo obleko, kmalu ji vzraste greben, nosek se povzdigne kvišku in za njim ves obraz, zato pa zamore tudi više gledati in visoko ferčati, t. j. postane prevzetna in ponosna. Druga pa, ki se ne more tako obleči, gleda z meduzinim očesom na ono, t. j. postane zavidna. To je prvi vir teh dveh nečednosti. Pa pojdimo še dalje. Lepo oblečena ženska se misli zmiraj tudi učenejšo in modrejšo od drugih, če tudi ni družega kakor našopirjena gos. Od tod prihaja ona namiselna učenost in modrost, s katero se sedanji čas tako rade baharijo ženske. Iz te učenosti pa izhaja slavohepnost in visokost. Tako spači obleka ženske.

Živela je nekdam mlada goska, bela kot sneg, najlepša med vsemi svojimi sestricami. Šetala je ponosno, povzdigovala po labudje svoj vrat, ter dejala drugim goskam: Najlepša sem med vami, izvolite me za kraljico! Ali reko ji druge: Če si tudi najlepša med nami, ali goska si vendar, nečemo te za kraljico. — In mlada goska se je starala, in ž njo se je staralo lepo belo perje. In ostala je samica; nobena je ni marala, kakor tudi nji poprej ni bila nobena všeč. — Vprašam tedaj, ali se ni že zgodilo tako z marsiktero deklico? V mladosti se je šopirila, ali postala je stara in ostala samica in zarjavela devica. Oj, življenje take stare samice je jako žalostno, ljubi moji, mnogo žalostnejše od starega samca. Le redko jo obsije žarek veselja in zadovoljnosti, in to le takrat, kedar izvé, da je postala ta ali ona nesrečna s kacicim moškim, ali da se je razvezala ta ali ona ljubezen.

Omenil sem že, kake nasledke ima preveliko nagnjenje do dražih oblačil. Ali še na drug način se navzemó ženske teh nečednosti, in sicer že v domači hiši. Nekteri stariši so že taki, da posebno ljubijo enega otroka, ter mu dajó vsakoršne prednosti, ali drugim otrokom nobene. Tako se zgodi, da postane eden ošabniši in ponosniši, drugi mu pa zavidajo to prednost. — Čemu to? vprašam. Ali niso vsi otroci lastnina starišev? Ali nima eden otrok ravno toliko pravico do njihovega serca in njihove ljubezni, kakor drugi? Kakó se zamore opravičiti tako ravnanje? V tem obziru se mora pred vsem govoriti z materami resno besedo, kajti one so odgojiteljice svojih otrok, in posebno svojih hčerá. Pa rekel sem že spredaj, da so ženske odgojiteljice le ženske, obdarovane z vsemi slabostimi in napakami, kojih ima obilo ženski spol. — Ali so tedaj ženske sposobne odgojevati? In pred tem moramo odgovoriti na vprašanje: So-li ljudje sploh zmožni odgojevati? — Če to natančneje prevdarimo, moramo reči, da niso. Tisti, ki hoče kaj popolnega narediti, mora biti popolnejše, nego je to; tako je n. pr. črevljar popolniši, kakor črevelj, ki ga naredi. Ali človek, ki se komú izroči v odgojo, naj bi bil tako popoln, kakor je njegov odgojitelj. To se pa, seveda, ne da prav zediti. Jaz mislim tu odgojitelja tacega, ki ima vse zmožnosti in prednosti,

ki so mu potrebne za ta pesel. Ali vse eno bi ne bilo mogoče, to doveršiti. To smo vidili pri črevljarji, kajti črevelj ne doseže nikdar te popolnosti, kot jo ima njegov mojster. Ali v stvarjenji je to tako modro vravnano, da pride človek kot otrok na svet. Novorojeno dete je slabotno na telesu, duša še tako rekoč spi v njem; in odgojiteljeva naloga je, otroka pripeljati na to stopinjo, da se mu je mogoče pozneje samemu izobraževati. Odgojitelj tedaj nima naloge, otroku podeliti vseh prednosti in zmožnosti, ki jih ima sam, kajti to je nemogoče; ampak mu le podeliti moč, da se pozneje izobražuje sam. Dopolniti se zamore človek edino le sam.

Zdaj ko smo odgovorili na to vprašanje, nam je mogoče odgovoriti še le na to: So-li ženske sposobne odgojevati? Bilo je dosti dobrih mater, ki so imele malopridne sine in hčere, in jih je še zdaj; ali nobene slabe matere ni, ki bi imela dobre otroke. Sama mati pri odgoji toliko opravi, kakor zidar brez apna. Pri tem je treba vedno očeta, ki ji svetuje in pomaga pri tem opravilu. Ne imenuje se zastonj ženska slabi spol. Ona je v resnici slaba stvar, pa temu se ni čuditi, saj ne morejo vsi ljudje močni biti. Tega ni nikjer. V ratlinstvu n. pr. je ravno tako. Nektero seme požene visoko drevo, drugo pa napravi rastlinico, ki ostane zmiraj pri tleh. Temu se tedaj ni čuditi. Ali nespametno je, ako bi zahteval od germiča tak les, kakor od drevesa, tedaj se tudi ne sme in ne more od ženske tega tirjati, kakor od moža, in tedaj je čisto nedosledno, ako se ženski dadó iste pravice kot moškemu. Ona jih ne zasluži, naj jih tedaj tudi nima. — Nikakor se ne more opravičiti to dejanje, ako očetje izroče izključljivo materam odgojo svojih otrok. Pri odgoji je treba moža, ki pusti otrokom v časi občutiti ostrost. Matere pa ne znajo tega tako. Ženski spol je slab in mehek, in kako lahko preide ta slabost na otroke, ki potem vzrastejo starišem čez glavo, tako da se ne vedó pomagati iz svojih križev in nadlog. Tacim starišem so seveda otroci največa nadlega. Naj jim pomaga, kdor more! —

(Dalje prih.)

Matej Ravnikar Poženčan.

Hodil je Koritko v dosego povedanega namena sim ter tje po Kranjskem, zahajal rad k slovenskim duhovnikom na deželi, in v spominj tacega obiskanja mu je zložil Ravnikar ono pesem. L. 1838 pa 10. jun. razglasi v „Illyr. Bl. Nro. 25“ že omenjeno vabilo pod naslovom: „Den Freunden des Slaventhums in Krain; ein Slave aus Norden“.

„Die interessanteste Geschichte einer jeden Nation u. insbesondere eines jeden Volksstammes, der von keiner wichtigen Rolle in der Weltgeschichte zu sagen hat, wäre eine vollständige Sammlung der Volkslieder u. Sagen,

eine Schilderung des moralischen u. häuslichen Lebens, die Darstellung der Sitten, Gebräuche u. Gewohnheiten, die den Stand der geistigen Entwicklung u. den Fortgang der Nation klar darlegen müßten“. Rusje imajo teh reči že dokaj, pravi dalje, tudi Čehi in Poljaki, celo Serbi imajo vsaj svoje narodne pesni, le Kranjska je zaostala. Tu bi jaz rad kaj pripomogel, da tudi to vejo velikega slovanskega debela spoznajo drugi, vzlasti severni Slovani. V ta namen se obračam do slovenskih rojakov, naj mi odgovorov na naslednje vprašanja (o ženitvah, pogrebih in kerstih, o božiču, koledi, kresu, o plesu in godbi, vražah, čarovnicah, o besih, čudežnih zelih, pregovorih, o pesnih ljudskih, toda le posvetnih in iz ust narodovih zvesto zapisanih, pravljicah, nošah, o domačem življenji i. t. d.) pošljejo do konca julija, če tudi samo na nektere; in res, vže 26. julija v št. 30 naznanja s svojim lastnim podpisom, da na svetlo pridejo najprej „Slovenische Volkslieder aus Krain — Slovenske pesmi kranjskiga naroda“. Poslali so mi dragotnih stvari gospodje na pr. Jož. Rudež grajščak v Ribnici, profesor Metelko v Ljubljani, Matevž Ravnikar župnik na Gori, Jak. Dolenc župnik v Bistrici, Jur. Plemel župnik na Premu, pa Jož. Orešnik kaplan v Ternovem, katerim vsem bodi iskrena hvala, in nato piše Koritko pomenljivo:

„Ich zweifle nicht, daß die zu erscheinenden Volkslieder einen Anklang im ganzen Slaventhume finden werden, da sie der nämliche allgemein slavische Geist, das nämliche tiefe Gefühl und dieselbe kräftige Sprache charakterisiren, die so sehr die slavischen Volkspoesen auszeichnen. — Der Charakter, die Sprache, die Sagen u. Volkspoese aller Stämme der Slaven sind so unter sich verwandt, so ineinander verwebt, daß nur eins durch das andere erklärt, vervollständigt u. ausgebildet werden kann. Sie liefern den unwiderlegbaren Beweis der bestehenden innigen Gemeinschaft, Wechselseitigkeit u. des wirklich existirenden Erhabenen, Großen u. Ganzen des Slaventhums. — Wie weit ist nicht Krain vom Lande der Polen, Tzechen u. Russen entlegen, — in was für geringer Gemeinschaft stehen nicht die Krainer mit den ihnen so nahe verwandten Serben, u. doch wird man in den Volksliedern aus Krain nicht nur den nämlichen Ton, Geist u. daselbe Gefühl, sondern auch oft die nämliche, nur modificirte Sage finden. — Genug der Empfehlung für Slaven!“ —

Potem pripoveduje — priporočevaje se za v prihodnje —, kaka bode njegova zbirka, v koliko zvezkih, kamo naj se pošilja naročnina; ali — človek obrača, Bog oberne: Milan Koritko zbolí — nemila smert ga pobere, da ni doživel niti prvega zvezka Slovenskih pesmi! Kakor vse prijatelje, tako je nagla smert njegova presunila i Ravnikarja, in morebiti prav Koritku razodéva svojo žal v pesmici: „Milo za Pevcam“, kjer na pr. v prvem in dveh poslednjih odstavkih popéva:

Bil sim, pevčik! te vesel,
 Ti si me vsiga unel.
 Ah veselje hitro mine,
 Silna smert po tebe zine —
 Kaj brez tebe bom počel? . . .

Kdo bo strune spet ubral,
 Jim svoj čisti glas pridjal?
 Kdo ve pesme tako mične,
 Uka polne in perlične?
 Kdo bo živost nam peržgal?

Grob ti lišpati lepo,
 Vsajam rožmarin gosto,
 Cvetje trosim in zdihujem
 Ter oči solzne zdvigujem:
 Naj se smili te nebo!

Grob svoj ima Koritko poleg Linharta, Vodnika, Čopa na isti strani, in z drugovi vred je na spominek napravil napis miljeni mu prijatelj Dr. Fr. Prešern:

Emilowi Korytko. najlepszemu Synowi. Rodzice. ur. w Lwowie 1813. r. zm. w Lubianie 1839.

Der Mensch muss untergehen:
 Die Menschheit bleibt, fortan
 Wird mit ihr das bestehen,
 Was er für sie gethan.

P.

Delo, katero je pričel bil Koritko, izveršilo se je potem tako, da so v obliki nekdanje Čbelice v petih zvezkih prišle na svetlobo Pesmi krajskiga naroda, in sicer I. l. 1839. str. 136; II. 1840. 142; III. in IV. 1841. 142; V. 1844. 118. V Ljubljani. Natisnil in na prodaj jih ima Jožef Blaznik, na bregi, Nr. 190. — Konec I. zvezka je natisnjeno: „Opomba. Predgovor se bo drugimu zveziku priložil. Tukaj se le napové, de je pesmi pričujočiga zvezika nabral ranki Emil Koritko“. — Toda — tu obetanegega predgovora ni bilo, pa tudi nobenega družega pojasnila nikdar. Pesmi so vse brez podpisov. Menda je vso stvar prevzel bil J. Blaznik, pesmi pa mu je vredoval z J. Kosmačem največ M. Kastelic sam, se vé da — ne po načinu Koritkovem.

Iz raznih pismenih poročil smem sklepati, da je vseh „Slovenskih pesmi krajskiga naroda“ vsaj petino nabral Matevž Ravnikar Požénčan. Pervi zvezek svoj je Koritku izročil po prof. Fr. Metelku. Ktere pesmi so prav iz njegove zbirke, to se gotovo ne da določiti. Prepisal si je nektere še pred l. 1839 po dvakrat, nektere celó po trikrat. Zdiyo se njegove na pr. v zv. I: Kresnice, Lavdon, Pet stebrov, Romar sv. Jakoba, Voljar in Sidonia, Mlad hlevar, Dominikova Ančika, Ribniška Alenčica, Pet bander; v II: Alenčica, Lambergar in Pegam, Kralj Marko, Kralj Matjaž reši svojo Alenčico, Dunajska zapertija, Pregovori, Napisi mescov; v III: Brajdika in Ančika, Lambergerjeva ženitva in smert, Angelji od Device Marie na Dobrovi; v IV: Nova Štift na Stajerskim, Ubijavec s kolesam tert, Ubijavec obešen, Težavna pot; v V: Semiška gora, Lizbona potopljena, Pivček, Moža željna, Mož in žena, Napojnica i. t. d. i. t. d. — Med Pregovori (II. zv. 128—130 str.),

kterim v rokopisu biva naslov: „Življenjske pravinje“ — nahajajo se razun ondi natisnjenih na pr.:

Kar zlasti te strasti
Početi ženó;
Ne zgrabi, pozabi,
Saj žal ti ne bo.

Začetik napuha
Zablivost Boga:
Je greham potuha,
Podslomba zlega.

Zdravniki prvi ti so znan':
Vesel pa snažen biti,
Za spanje noč, za delo dan
In zmernost prav ljubiti.

Pravica, resnica
Kar ta te uči;
Perskakaj, ne čakaj,
Se spolnit mudi.

Kje lepši je cvet,
Kot barva rudeča —
Sramote goreča
Obličja deklet.

Karkol počneš, previden bodi;
Kaj pride 'z tega, pred presodi.

Napisi za mesce.

Brezen.

Če mokra ni oljka,
Pa piriš če bit';
O ljuba majolka,
Daj žegen zalit'!

Velki serpan.

Če svet Jernej repno nad
More semtertje zibat',
Prav'no: dobra bo vsa repa;
Se mladina če pačit',
Z roko mahat', glavo vit':
Je na duš' gotovo slepa.

Velki traven.

Dež Trijakov, Kersna suša
Dobro let'no naredi;
Kruh in vino nas ne puša,
Klaje dosti se dobi.

Listognoj.

Burja tanka in rogata
Vojske svoje žene dim:
Sneg in slana rast končata —
V zgled minljivosti vsim . . .

Iz teh in enacih poskušeni in zapisovani izmed naroda se vidi, da je Poženčan res posnemal vzornika svojega — Vodnika. — Kolike cene, kolike vrednosti so pa „Pesmi kranjskiga naroda“?

Te pesmi, v slovstvo priklicane po dvanajsterih vprašanih Koritkovih, na ktere se največ nanašajo, so vendar jako različne, epične in lirične, vzlasti didaktične na pr. pravljice, pripovedke, legende, seljanke, balade, romance, junaške; pesmi posvetne pa pobožne, žalostinke, popevke, zabavljice, prigovori, nadpisi, basni i. t. d. — Tudi te pesmi so zrcalo kranjsko-slovenskega naroda, njegovega notranjega pa vnanjega življenja. Dokler narodu tolikanj razkosanemu ni dano povzdigovati se v pristojne više kroge, ponižuje se bore ljudstvo v vsakdanje življenje, in tega njegovega dejanja in nehanja odmev so pač omejene pesmi.

Perva, ki sta slovenske narodne pesni le po nekaterih jima dotlejš znanih in posebej po zbirki Dainkovi in Ahaclovi malo vgodno presojevala, bila sta Čelakovský pa Šafařík v Čas. česk. Mus. I. 1832.

1833. Prav tako je pogrjal „Slovenske pesmi kranjskiga naroda“ Stanko Vraz prejemši I. zvezek l. 1839, češ, da niso prav narodove, iz ust njegovih ne verno zapisane i. t. d. Kakor una dva slovanska rodoljuba, je tudi njega nekako zbudlo Slomšekovo svarilo. — „Dapače nekogi su u nesvėsti svojoj rat podigli proti narodnim običajim — najpače pėsmam, za izkorenit jih, kao mačem u ruci zaklinjajuć mladu svoju bratju i sestre, neka se okane pėvati pėsnih, kojimi su jih nėgda majke njihale, jerbo“ jih je sama peklenska hudoba po svojih pomagavcih na svet — kok ljuljke med pšenico — zasjala (zasėjala)“. — Na str. XVI. pa vendar pripoznava: „Takov sud proiznese učeni Šafařik vārhu ove knjige, nu sa svim time se je ona već po drugi (in l. 1852 že tretji) put tiskala, znamenje da je g. Ahacel svoju svārhu postigo“. — Dalje o pesmih kranjskega naroda St. Vraz očitā J. Blazniku, da jih je proti volji Koritkovi dal tiskati v stari Bohoričici in da jim je tako, kar je sicer res, zaprečil pot v srednje in dolnje predele ilirske, kakor tudi v ostale slovanske pokrajine.

Znano je, da je deželjan Kranjski - Auersperg — Anastasius Grün — l. 1850 v Lipskem v 8°. XXII. 168. na svetlobo dal već tudi po Koritkovi zbirki ponemčenih kranjskih pesni: „Volkslieder aus Krain“ — in koliko slavo je takrat prepeval učeni pa umėtni svet ne le prestavi, marveč pesmim samim! Niso torej tako prazne pesmi slovanske; v mnogih rečėh se verlo kosajo z narodnimi serbskimi, ruskimi, českimi, in prav je napovedoval jih ranjki Milan Korytko. Res Slovenci — vse imamo, pa ne znamo!

Naravoznanstvo v ljudski šoli.

I. Zveznost, luknjičavost, odbojnost.

O teh se moremo prepričati z naslednjo poskušnjo. V kupico vlijemo nekoliko živega srebra, vanj vtaknemo zakrivljeno svinčeno cev tako, da je krajša njena rama potopljena v živo srebro, druga daljša rama pa visi zunaj iz kupice. Kaj zapazimo? Čez nekoliko časa začne skozi daljšo ramo cevi živo srebro izkapljevati. Kako to, porečemo? Gotovo bi živo srebro ne bilo iz manjše rame v daljšo prišlo, in iz te izkapljalo, ako bi ona ne imela majhnih prostorčkov. — To nam svedoči, da sestavljajo svinec mali delki, kateri so razdeljeni v majhine prostorčke. To pa velja od vseh terdnih teles.

Sedaj, ko je nam to znano, ne zdi se nam neverjetno, da se jeklen stogel (šteft) vsled stiskovanja ali tolčenja skozi kos železa prisiliti zamore. Kako se neki to zgodi? Železo ima namreč zelo majhine prostorčke, v te se pa po jeklenem stoglu pregnana železna snov vsede. Ako bi bilo pa železo nepredorljiva skupna snov, mogli bi zkoznico

(luknjo) v njem narediti le takrat, kadar bi dotični kos železa odpravili na tistem kraji, kjer nameravamo zkoznico narediti. Kakor se v vodi sladkor razveže, tako se tudi razpusti železo, svinec, cin, cink, zlato, srebro, kotlovina i. t. d. v nekaterih tekočinah, n. pr. v žvepleni kislini, solni ali solitarni kislini; vse te kisline sestajajo namreč, kakor vode iz zelo majhenih delkov, kateri so razdeljeni z majhnimi prostorčki.

Resnica je tedaj: Vsa telesa so sestavljena iz majhnih, delkov, ki imajo med saboj večje ali manjše luknjice, ktere tudi pore imenujemo. Ker pa zapazimo to skoraj na vseh telesih, zato pa prištevamo lukničjavost med občne lastnosti teles. — Taki delki, kakor tudi luknjice, so pa tako neizrečeno majhni, da jih tudi z najboljšim povekšalnikom ne moremo razločiti. — Vodni prah kakega slapa še ni najmanjši vodni del; najmanjše vodne delke ne moremo nikdar videti. — Zapomnite se tedaj: Nevidljive najmanjše dele, kateri sestavljajo vsako telo, imenujemo atome. — Sedaj bi pa utegnili vprašati, kako pa je to, da telo ne razpade, ako ga res sestavljajo majhni delki, med katerimi so luknjice? — Da se res vsi delki vsacega telesa skupaj derže, tega se prepričamo večkrat na dan, kadar hočemo dele kakega telesa razdeliti, vsaj čutimo vselej večji ali manjši upor. Da se pa ti delki z nekako močjo drugi drugega derže, ter da ne razpadajo, to pa pripisujemo neki moči, ktera to učinja v onih delkih, in tako posamezne delke združuje in veže v jedno skupino ali celoto. To silo pa imenujemo zveznost. — Ta sila pa dela le v neizmerno male daljave. Le pri kapljinah je n. pr. mogoče njih odločene dele zopet približati tako, da zadobé spet svojo prvotno zvezo, ako pa prelomimo les, steklo ali kovino, je na mestih loma zveza pretergana, in tudi taka ostane, ako razlomljeno koso še tako dobro zopet skupaj zložimo.

Kaj pa, ako bi kdo rekel, da se morejo zavoljo zveznosti posamezni delki telesa skupaj v eno samo nekončno telesno snov stisniti in združiti? Ali bi se res kaj takega moglo zgoditi? — Res bi se kaj takega s posameznimi delki telesa zgodilo, ako bi zamogla zveznost tudi povoljno delovati! — Znano je nam že, da so v vsakem telesu njegovi posamezni delki po majhnih prostorčkih drug od drugega razločeni, ne more biti tedaj drugače, kakor da verujemo, da je v telesih še neka druga sila, katera dela zveznosti ravno nasproti, t. j. prizadeva si, atome enega od drugega odločiti in oddaljiti. Med vsemi telesi so pa plinovi ona telesa, katerih delki si vedno prizadevajo oddaljiti se drug od drugega bolj in bolj. To njihova lastnost, ktero pripisujemo nekej posebnej, med njihovimi delki delajočej sili, imenujemo odbojnost. Iz tega, kar smo do zdaj razvidili, posnamemo, da je v vsakem telesu veliko atomov, kateri pa so pod gospodstvom in vladarstvom dveh sil, katerih eno zveznost, drugo pa odboj ali odbojnost zovemo.

Sedaj, ko smo si to zapomnili, nam ni več težavno razložiti si in in raztolmačiti skupnost. Pri trdnih telesih je tedaj zveznost močnejši kakor odboj; pri kapljivih telesih ste pa obe sili skoraj jednaki; pri plinovitih telesih pa je vselej odboj večji in močnejši od zveznosti. Le tako si zamoremo misliti in verjeti, da je razširjanje in raztezanje zraka brez meje.

Sedaj pa malo premislimo razna dela in učinke, v katerih delamo zveznosti ravno nasproti! — Tu sem spadajo vse poskušnje raztergati razna telesa ali jih razlomiti, razdeliti, razbiti, razkrojiti, raztegniti i. t. d. Železno žico (drat) preščipnemo, steklo raztrupimo, vodo razdelimo, kamenje razbijemo, rude razkrojimo, strune raztergamo i. t. d. Zveznost pa je pri raznih telesih zelo različna. Nasledna števila stvar nekoliko pojasnijo v lomoporni trdnosti navedenih teles: Jeklo 6000—14.000, železna žica 3000—6000, zlata žica 2000—6000, sreberna žica 3000—4000, medena žica 2000—4000, hrastov les 500—700, les 450—700, bukov les 400—600, steklo 240, svinčena žica 200. Ta števila namreč značijo v kilogramih težo, ktera je potrebna, da se palica od kvadratnega centimetra te snovi poprek razlomi.

Naloge. 1. Iz česa je voda sestavljena? 2. Kako so ti delki vode razdeljeni drug od drugega, ali kaj je med njimi? 3. Kaj moreš navesti v dokaz tej trditvi? — 4. S čim in kako se dokaže, da je tudi, zrak tak? — 5. Kako se prepričamo, da je tudi svinec sestavljen iz majhnih delkov, kateri so po prostorčkah razločeni drug od drugega? — 6. Kaj zovemo atome? kaj luknjice ali pore pri telesu? — 7. Ktere sile so delavne v vsakem telesu? — 8. Iz česa sklepamo, da je v atomih (sestavljajočih razna telesa) sila zveznosti? — 9. Česa si moramo misliti od vsakega telesa, gledé njegovega obstanka, in gledé sil v njem delajočih? — 10. Razloži skupnost pri trdnih, kapljivih in plinovitih telesih? — 11. Zakaj lažje razdelimo vodo s kako rečjo, kakor pa sirovo maslo, zemljo, les i. t. d.? 12. Kako se zove sila, ktero mora delavec premagati, ako kamenje razbija ali les kolje? kako tista, ktero rabi mizar, kadar skoblja ali verta? — 13. Ktero silo moremo premagati, kadar sadje tresemo? — ktero ako les žagamo? ktero pri oranji? kopanji? vlačnji? — pletvi? — skubenji perja ali pulenji volne in cufanja? — 14. Imenujte nektera djanja, katera se dado obrniti na premagovanje zveznosti

II. Sprijemnost.

Ako vtaknemo žlico ali kaj drugega v katero koli tekočino, toraj vidimo, da nekaj tekočine na njej obvisi, kadar jo iz tekočine vzamemo. Ravno to zapazimo tudi, ako vtaknemo kako drugo reč v olje, méd, moko, smodnik, prah i. dr. Zemlja in ilovica prijemljata se orodja delavcev.

Ako prerežemo košček gumilastike v dva dela, ter potem približamo drugega drugemu, sprimeta se zopet oba koščka nazaj. Ravno to se zgodi tudi s svinčeno kroglico, ako jo prerežemo, in potem koščka približamo. Kaj se pa zgodi, ako vlijemo na perst kapljici vode, ter potem kapljici približamo? Obe kapljici se združite v jedno kapljico, kakor hitro ste si se dotaknili. Kaj nam take in enake prikazni pričajo? — Kaj družega, kakor, da delki na poveršju telesa ležeči privlačijo delke družega telesa. To je prikazen, ktera gotovo izvira iz kake sile. Ta sila dela, da se sprimejo poveršja t. j. njih delki, dotikajoči se med sabo. To na poveršji raznih teles delajočo privlačnost, imenujemo sprijemnost, ona deluje le v neizmerno male daljave. Kolikor več delkov se pa med seboj dotika, tolika močnejša je potem privlačnost.

Zapomnite tedaj: Sprijemnost je med delki dveh raznih teles delajoča privlačnost. Od zveznosti se razloči, kajti ona je privlačna sila, ktera privleče dotikajoče dele enega telesa na družega.

Poiščite prikazni, ktere se opirajo in razlagajo po sprijemnosti! — N. pr. Prijemanje prahu na stenah, na oknih, na obleki; — prijemanje tinte in tiskarskega črnila na papir; — barve na papirju in stenah; — oljnatih barv na lesu; — srebra in zlata na posrebrenih in pozlačenih rečeh; — cina na pocinjenih kufrenih posodah i. t. d.

Razložite naslednje prikazni!

1. Ako razlijemo kako tekočino iz posode, toraj teče ona rada po zunanji strani posode. — Zunanja stran posode privlača tekočino. 2. Iz bolj polne posode se tekočina lažje izlije, kakor pa iz manj polne. — (Polno posodo je treba prav malo nagniti, da tekočina iz nje teče; ta pa nareja z zunanjo stranjo posode prav majhen kot, ter jej je tedaj zelo blizo. Vsled tega pa sprijemnost tekočino na zunanjo stran zelo močno privlača. Ako je pa v posodi malo tekočine, treba je posodo bolj nagniti; kot postane večji, in tako pride tekočina od zunanje strani posode bolj oddaljena. Vsled tega tudi tekočine ne doseže sprijemnost, in ona zamore iz posode bolj navpik teči). 3. Kako je to, da se vidi, da v prav čisti posodi voda na njenih straneh nekoliko više stoji, kakor na sredi posode! — (Strani posode vodo privlačijo). 4. Ako zmočimo dve ravni in gladki stekleni ali kovinski plošči, ter položimo eno na drugo, sprimate se z nekako močjo, tako da je mogoče, z eno ploščo vred tudi drugo prizdigniti. (Tekočina pomnoži množico se tikajočih delkov, in tako se s tem tudi sprijemnost pomnoži). 5. Zamašek v steklenici se terdneje prime, ako ga prej nekoliko zmočimo. — 6. Ako se vtakne perst ali steklena palčica v živo srebro, ono na njeh ne obvisi. (Med temi telesi je sprejemnost preslaba, da bi zveznost srebra zamogla premagati.) Zapazilo se je, da živo srebro prime se zlata, srebra, kufra in svinca; stekla in železa pa ne.) 7. Olja, smole, maščobe in prahu se voda ne

prime. 8. Tekočine se ne primejo ali ne zmočijo vsake terde telesnine. (Zmočenje zgodi se le takrat, kadar je zveznost tekočin manjša, kakor sprijemnost teles. (Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— **Iz Dunaja.** (Izv. dop.) Na tukajšnih ljudskih in meščanskih šolah je tako vravnano, da od tretjega razreda začeni podučujejo telovadbo za ta predmet posebej izprašani učitelji. Ti imajo tolikokrat po 5 gl. na mesec, kolikor ur na teden podučujejo. Dalje tudi na dekliskih šolah podučujejo v ženskih ročnih delih za to posebno izprašane učiteljice. Zoper te učitelje in učiteljice so se vzdignili že lani nekteri časnikarski pisarji in drugi nemerodajni ljudje, ter interpelirali dunajski magistrat, čemú izdaja za ta poduk poseben denar. Učitelj, ki podučuje vse predmete v kakem razredu, naj bi bil primoran vaditi učence tudi v telovadbi; v viših razredih meščanskih šol, kjer je strokovnjaški poduk, naj bi pa uril učence v telovadbi razrednik (Klassenvorstand). Ravno tako naj bi podučevalo učiteljice, ki podučujejo druge predmete v svoji šoli, tudi še ženska ročna dela. — Sploh, ta interpelacija je prišla v sejo mestnega magistrata. Tu se je dolgo, dolgo obravnavala, in konec teh obravnjav je bil, da vse ostane pri starem.

Ker že danes pisem ta dopis, in ker se družega nič ni posebnega dogodilo, naj pojasnim bralcem nekoliko dunajske šolske razmere. Vse tukajšne ljudske in meščanske šole, izvzemi c. kr. vadnice in privatnih zavodov, so mestne ali komunalne. Pa tudi večina gimnazij in realk je mestnih. Okrajni šolski svet ni cesarsko-kraljevi, in predsednik mu tudi ni okrajni glavar, ampak župan. Kakor je znano, je Dunaj razdeljen v 10 okrajev, in vsaki okraj ima svoj krajni šolski svet. Navadni ljudski učitelj ima 800 gl. plače potem 30 % stanarine t. j. 240 gl. Tedaj znaša njegova letna plača 1040 gl. Petletne doklade so po 50 gl. Meščanski učitelji imajo 900 gl. plače in 30 % stanarine, tedaj znaša njihova plača 1170 gl. Vodje na ljudskih šolah imajo 800 gl. plače, 200 gl. opravilne doklade in prosto stanovanje, a ravnatelji na meščanskih šolah 900 gl. plače, 300 gl. opravilne doklade in prosto stanovanje.

To bi bilo vse dobro, ali zdaj pridejo podučitelji. Ti se dele v definitivne in provizorične. Definitiven podučitelj ima 600 gl. plače, ktera mu je razdelena na 12 mesecev; provizoričen ima pa 400 gl., če nima učiteljske preskušnje (Lehrerbefähigung) in 600 gl., če jo že ima. Ta denar ni njegova plača, ampak le remuneracija, ki je razdeljena na 10½ mesecev. Čez počitnice tedaj provizoričen podučitelj ne dobi nikacega denarja. In ako je tudi bolan, ne dobi za te dneve, ki jih je doprinesel v bolezn, nobenega solda. In marsikteri tak podučitelj mora čakati večkrat po 6 do 7 let, preden postane učitelj. Konec vsacega šolskega leta so vsi ti provizorični podučitelji iz službe razpuščeni, in če hoče kateri izmed njih spet priti v službo, se mora v začetku prihodnjega leta pri magistratu naznaniti. To je zató, ker je na Dunaji toliko in toliko učiteljev, ki komaj čakajo, da bi prišli kam na kako šolo. Pa to niso samo učiteljski kandidatje, ampak že taki, ki so celo za meščanske šole izprašani. Tu se nič ne vé o pomankanji učiteljev, ampak le o preobilici.

Vsako leto enkrat je razpisanih par stopinj za meščanske učitelje, potem 50 stopinj za ljudske učitelje in 50 za definitivne podučitelje. Za te pa seveda vse kompetira, kar ima učiteljsko preskušnjo.

Vodstvo ženske pripravnice je prepovedalo kandidatinjam nositi šlepe s pristavkom, da ktera bi se še upala s šlepom priti v šolo, bi bila izključena. Bila je potem po dunajskih listih dosti pisarije o tem. Najboljše je pa to stvar zadel humoristični list »Kikeriki«. Ta je naslikal dekle s kratkimi kikeljci in debelimi mečami, ktero je nekdo vprašal, če je od baleta. Ali ona mu je odgovorila: Ne, jaz sem iz pripravnice, kjer nam je prepovedano nositi dolgo obleko. (Tako zvani šaljivi listi komaj čakajo kosti, da jo obirajo i. t. d.)

— **(K statistici hrvatskih škola.)** Popis učitelja (učiteljev) i učenika (učencev) na pučkih (ljudskih) učilištih (učilnah) v Zagrebu. U Zagrebu imamo 3 preparandije, jednu mužku i 2 ženske, od ovih potonjih je jedna u samostanu milosrdnica (usmiljenih sester), gdje se uzdržaje na vlastiti trošak; dočim (med temi) one dvie na trošak zemlje.

Na obijuh zemaljskih preparandija službuje ukupno 15 učiteljskih sila (moči t. j. učiteljev), medju timi je 9 redovitih učiteljah, 5 pomoćnih i jedan namjestni učitelj. Na mužkoj preparandiji je upisano 74 učiteljskih pripravnika, a na ženskoj 55 pripravnica, dakle ukupno 129 učiteljskih pripravnika; pribroje li se ovamo (ovim) i 77 pripravnica iz samostanske preparandije, to je ukupni broj zagrebačkih pripravnika i pripravnica 206, od kojih su 74 mužka, a 132 ženske.

Na ženskoj preparandiji kod (pri) milosrdnica službuje 9 učiteljskih sila, od kojih su 3 učitelja s vana dolazeća i 6 učiteljka sestara; a upisano ih je ukupno 77 učiteljskih pripravnica. U tečaju ručnih djela, pripravlja se 17 pripravnica za učiteljke ručnoga djela, osim (poleg) toga polazi (hodi v) taj tečaj i mnogo privatnih djevojaka.

Na višoj djevojačkoj (dekliski) učioni milosrdnica službuje 15 učiteljka i jedan vjeroučitelj, a u svih (vsih) 8 razreda polazi 177 učenica (učenk); na višem gojilištu ili Konviktu podučava 5 učit. sila 73 učenice; na četverorazrednoj kombinovanoj školi 4 učiteljke 48 učenica; i konačno kod sv. Duha u samostanskoj villi podučavaju na četverorazrednoj kombinovanoj učioni 3 učit. sile 60 učenica; ovamo valja pribrojiti i liep broj djece u zabavištu, gdje se igrom i zabavom priučavaju svemu, što je nužno za pripravu školsku. Dakle u samostanu milosrdnica podučava ukupno 40 učiteljskih sila 721 učenicu.

Zaista liep broj, a i liep trošak, koj otpada gradu i zemlji (namreč mestu Zagreb. in hervatski deželi), tuj netreba drugoga dokaza, gdje brojevi toli jasno govore.

Na gradskoj višoj djevojačkoj učioni upisano je ove godine 390 učenica; podučava 13 učiteljskih sila, napose učitelji za sviranje i gombanje i 4 za izvanredne predmete. Peti razred ima paralelku, te su svi razredi upravo prenapunjeni, upravo je skranje vrieme, da se pobrine grad za bolje i veće prostorije, jer su ove s naučnoga, a sa zdravstvenoga gledišta pogotovo neshodne, da ne reknemo izpod svake kritike. Kako se je samostan ove godine pobrinuo (poskerbel) za svoje učenice, sagradiv liepu, novu sgradu lih za preparandiju i višu djevojačku učionu, zar da grad zaostaje u obćem prosvjetnom interesu za privatnimi zavodi?

Na zagrebačkih pučkih školah je ljetos upisano i to: na kaptolskoj obćoj pučkoj školi 280 učenika, za 36 više od lane, a podučava 5 učiteljskih sila; bit će tuj mnogo doprinela i krasna upravo školska sgrada netom podignuta na najprikkladnijem mjestu toga gradskoga prediela. Možemo slobodno reći, da je to prva školska sgrada možda u Hrvatskoj, koja posvema odgovara i gradjevnomu ukusu, i pedagogijskim zahtjevom, a uređjena je sa

svimi školskimi potrebštinami po najnovijem zahtjevu — liepe, prostrane, visoke, vidne sobe, da je samo milota boraviti u njih. Takove bi valjalo graditi sve naše učevne zavode, kad se već gradi, neka se gradi trajno i dostojno grada Zagreba te prijestolnice hrvatske.

U dolnjo gradskoj školi upisano ih je 450, sva četiri razreda imaju paralelke, za 50 više od lane, a nekoliko stotina u opetovnjaka polazi ovu školu, koji su razdijeljeni u 2 razdjela, viši i niži. Podučava 9 učiteljskih sila i jedan suplent za sve zagrebačke škole.

Na vježbaonici mužkoj uz mužku preparandiju podučava 5 učitelja 120 učenika; a na ženskoj također 5 učiteljskih sila 147 učenica. Osim toga je poseban učitelj za gombanje (telovajo).

Na duhovljanskoj pučkoj školi podučavaju 3 učiteljske sile 65 učenika. Na svih tih učionah posebni su katekete, koji su ubrojani među dotične učitelje, a i 3 učitelje namještene su na dječačkoj školi. Na privatnih djevojačkih zavodih i to; u zavodu gdje. Katke ima 24, kod Bronerice 48 a kod Gogerice 42 pitomkinje, ukupni broj privatnih učenica 114. Na tih zavodih podučavaju učitelji sa srednjih i pučkih škola osim dotične vlastnice zavoda. — Konačan dakle broj učitelja i učenika na svih ukupno učevnih zavodih pučkoga školstva grada Zagreba iznosi za tekuću školsku god. 1877/8. 102 učitelja, polovinom mužki i ženski od tih je 10 pravih, a 4 suplirajuća kateketa, ukupno ih 14; 2,419 učenika, od tih su 992 mužka, a 1,427 ženska, po tom ima na svih zagreb. pučkih školah za 435 više ženskih, nego mužkih djaka; razlog će biti zavodi za djevojke i građanske škole, gdje imade veliki broj izvanjskih djevojaka, čega neima za dječake.

Uračuna li se ovamo broj učenika sa zagreb. gimnazije 652 i sa realke 270 ukupno 922 učenika srednjih škola, zatim 344 slušaoca na hrvatskom sveučilištu; to ćemo dobiti sveukupnu svotu školske mladeži u Zagrebu za tekuću školsku godinu 3,685. Nebi bilo nezanimivo taj broj sravnati sa onim prije kakovih desetak godina, da se jasno vidi, kako je progresivno rasao broj učeće mladeži, u čem naziremo golem (velik) napredak na polju hrvatskoga školstva ovo zadnjih godina otvorom hrv. sveučilišta.

»Hrv. Učitelj.«

— Iz seje c. k. deželnega šolskega sveta dne 24. januarija 1878.

Na dnevnom redu je bilo:

Dvorazredna ljudska šola v **Radovljici** se ima v prihodnjem šolskem letu razširiti v štirim razredno, prva učitelja imata dobivati po 500 gl.; a druga dva po 450 in 400 gl.

Prošnja srenjskega predstojništva v Kočevji za oproščenje nadaljne naprave učnih pripomočkov za gimnazijo se je predložila slavnemu ministerstvu s primernim nasvetom.

Pritožba (Rekurs) stavbnega odseka zoper razsodbo c. k. okrajnega šolskega sveta, ki se tiče nekaterih poprav pri šolskem poslopji, se je odvernila s tem pristavkom, da je šolskim občinam na voljo dano, ako hočejo podvzetnika za povračilo troškov tožiti.

V začasno umesčenje se ima razpisati služba hišnega opravnika in šolskega sluge v licealnem poslopji, kar pa se tiče preuredbe službinih vodil na tej službi, imajo se zaslišati dotična ravnateljstva in oskerbništvo knjižnice.

Za ta kraj sta bila izključena dva gimnaz. učenca.

Gimnazijski učenik je imenovan s stalnim, priznana in odkazana mu je bila prva petletnica.

Zapisnik ravnateljstva srednje šole, ki je bil tukaj vložen, je bil predložen sl. ministerstvu.

Prizivi in prošnje za prizanašanje kazni zastran šolskih zamud, prošnje za nagrado in posojilno izplačilo so bile razrešene.

— **Namestovanje pri učiteljih.** Gospod minister za uk in bogočastje je ukazal, da imajo učitelji na učiteljskih vselej pri njemu prositi odpusta takrat, kadar je treba namestnina, sploh kakšnega plačevanja, za namestovanje. Deželna šolska oblast bode tedaj dajala odpust za šest mesecev le takrat, ako za to namestovanje ne bode treba denarja trositi.

— **(Šolstvo po slovenskih krajinah.)** Po datih, katere priobčuje znani pedagog dr. Dittes v svojem pedagogičnem letnem poročilu, je imela l. 1876. Štajerska s 1,160.000 ljudmi 735 šol in 1946 učiteljev, Koroška s 340.000 stanovalci 325 šol in 561 učiteljev, Kranjska s 470.000 lj. 261 šol in 414 učiteljev, Trst in okolica z 130.000 lj. 48 šol in 306 učiteljev, Goriška z 220.000 lj. 221 šol in 324 učiteljev, Istra z 260.000 lj. 145 šol in 245 učiteljev. Račun iz teh števil kaže, da pride v Trstu z okolico na 424 lj. 1 učitelj, na Štajerskem na 596 ljudij 1 učiteljska moč, na Koroškem na 606, na Goriškem na 679, v Istri na 1061 ljudij, na Kranjskem pa na 1135 ljudij še le en učitelj. Torej je Kranjska v tem obziru na najslabšem mej slovenskimi pokrajinami. Mej vsemi avstrijskimi deželami ima pa primeroma največ učiteljev Dolnja-Avstrija, najmanj pa Dalmacija. V celej Cislejtaniji pa pride poprek na 657 stanovalcev 1 učiteljska moč.

— **(Šolstvo na Koroškem p. l.)** Ljudskih šol je bilo v mestu Celovci 7, v šolskem okraji Celovškem 61; v šol. okraj. Hermagor. 30; v šl. okr. Špital. 53; v šl. okr. Šent-Vid. 61; v šl. okr. Belak. 50; v šl. okr. Velikovec. 35; v šl. okr. Voflsberg. 25. Za šolo vgodnih otrok je bilo 44,233, a v šolo jih je hodilo 38,615 tedaj 87,3 odstotkov. Šolskih bukvarnic je bilo 209 in bukev 13,237, okrajnih učiteljskih bukvarnic je bilo 8 s 4130 knjigami in 35 družeb »Schulpfennig-Vereine«.

— **(Kranjski deželni odbor)** je v seji 19. januarija t. l. za šolo v Ratečah na Dolenjskem za l. 1878 dovolil 500 gl. pripomoči, ali bode to tudi za prihodnje leto ima sklepati prihodnji deželni zbor. — Občini Ambrus poleg Žužemberka se je tudi dovolilo 400 gl. za šolsko zgradbo; toliko se bode dalo prihodnje leto, ako bode privolil dež. zbor.

— **(Deželni šolski svet v Gorici.)** 16. januarija ste bili med drugim na dnevnem redu tudi te-le dve točki: a) Deželna jezika (ital. in slov.) naj nehata biti zapovedana predmeta v tukajšnih srednjih šolah; b) c. k. 3razredna deška vadnica (nekdanja normalka), katera je zdaj paralelna italj. slovenska šola, naj se spremeni v čisto nemško 4razredno ljudsko šolo. Oba ta predloga je večina šolskega sveta zavergla. Nasvet, da naj se sedanja dekliska nemška šola združena z ženskim učiteljskim izobraževališčem preuravna v paralelno ital. slov. deklisko vadnico s tem pogojem, da postane deška vadnica nemška, tudi ni obveljal, ker ni bil na dnevnem redu. Tako se tudi niso pretresale prenaradne učnega črteža za deželna jezika v srednjih šolah, potem ko je bil padel princip neobligatnosti teh jezikov. »Nov.«

— **(Žlahna ruda v zgornjem Koroškem.)** Da so na Koroškem v Belski in Dravski dolini nekdanj kopalj žlahno rudo je sploh znano. G. profesor Rahota je pregledal vsa stara pisma, ki o tem govore, ter preiskoval dotične kraje v treh letih svojega bivanja tamkej. On pravi, da bi se vsekako

splačalo, rudnike še obdelavati, posebno pa priporoča rudnike v Cirknici na zlato in srebro, na baker v Velikem-Bragantu, na zlato v Lengholz-u in na živo srebro v Dolih (Dellah) v Dravski dolini.

— (Iz živalskega življenja.) Čebela se je srečno udomačila v Avstraliji, a sterdi noče tam nanašati, ker ni zime. — V Ameriko so prepeljali tudi naše selivne tice, prepelice i. dr.; ko se na jesen jamejo seliti, videli so jih leteti preko nosa »Hatteras« v Karolini in proti Bermudovim otokom. No, te poti ne bodo prestale, ker prepelice niso dobre letavke. Zginile so tudi druge selivne tice: ščinkovci, pastaričice. — Kaj pak, da v Ameriki bi ne bilo tičem treba, leteti preko širokega morja v topleje kraje, tam bi prav zložno lahko potovale po kopnem v topleje kraje, tedaj mogoče, da nekatere najdejo to pot in se čez leta in leta zopet drugej pokažejo. — Le vrabci, ti prosjaki med tiči, se dobro počutijo v Ameriki in so se zelo razmnožili.

— Davica (difteritis) je pobrala v K. Jenes (Kumanija) na Ogorskem, kjer prebiva 751 ljudi 152 otrok!! — Sicer razsaja ta bolezen tudi po drugih krajih, ali vendar ne tako strašansko kakor v K. Jenes.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Štajerskem. Na 1razredni šoli v Svetini pri Celji, l. p. 600 gl. n st anovanje; kraj. šl. svetu do konca februarija.

— Na 2razredni šoli v Brazlovčah poduč. služba 480 (360) gl. in stanovanje; na 3razredni šoli v Crešnjevcih pri Slov. Bistrici, na 2razrednih šolah v Laporji in v Gornji Polskavi podučitelj. službe vse tri s 440 gl. (330) gl. krajnem šolskim svetom do konca februarija.

Na Kranjskem. Na 1razredni šoli v Kranjski gori učit. služba l. p. 450 gl.; priklade 50 gl. in stanovanje. Prošnje okraj. šl. sveta v Radovljici do konca februarija t. l.

Na 2razredni šoli v Dragatušu druga učit. služba l. p. 450 gl. krajnemu šl. svetu v Dragatušu do konca februarija t. l.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gsp. Primož Ušeničnik, namestni učitelj na realki v Osegu, pride začasno na Verhniko p. Ljubljani.

V R. Milic-evi tiskarni v Ljubljani je ravno kar na svitlo prišel:

Šopek mičnih napevov za šolo in dom.

Nabral in vredil F. Stegnar, c. k. učitelj.

Cena: 30 kr. ali po poštini nakaznici poslanih 32 kr. pod križnim zavitkom.

Šopek mičnih pesen za šolo in dom;

t. j. ravno te pesni brez napevov.

Nabral in vredil F. Stegnar, c. k. učitelj.

Cena: 6 kr. ali po poštini nakaznici poslanih 8 kr. pod križnim zavitkom.